

Содор муз

Олександр Яременко

ФІЛАТЕЛІСТИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА¹ Ушановано іменем Тараса Шевченка

Шевченківські найменування – одна з форм ушанування й увічнення пам'яті поета. Уперше іменем Т. Шевченка названо літературне товариство, створене у Львові 1873 р. з ініціативи О. Кониського, М. Драгоманова, Д. Пильчикова та ін. 120-річчя заснування Наукового товариства імені Т. Шевченка (НТШ) відзначено пам'ятним штемпелем (Львів, 11.12.1993), а до 125-річчя (1998) видано конверт з оригінальною маркою (див. 3 стор. обкл.). Загалом шевченківські найменування налічують тисячі об'єктів: населені пункти, навчальні заклади, театри, музеї, кінотеатри, школи, підприємства, клуби, вулиці. Але найбільше поштовики вподобали два об'єкти, що мають ім'я Т. Шевченка в Києві: це Київський національний університет і Національний театр опери та балету [1, 35-39]. З Київським університетом митця пов'язує праця в Археографічній комісії (1845 – 1847), яка складалася переважно з професорів університету й містилася в його будинку. Крім того, 1846 р. Шевченко переміг у конкурсі на заміщення вакантної посади вчителя малювання й був призначений на цю посаду в київський Університет Св. Володимира. Лише арешт поета 5 квітня 1847 р. за участь у Кирило-Мефодіївському товаристві не дав йому змоги скористатися цим призначенням.

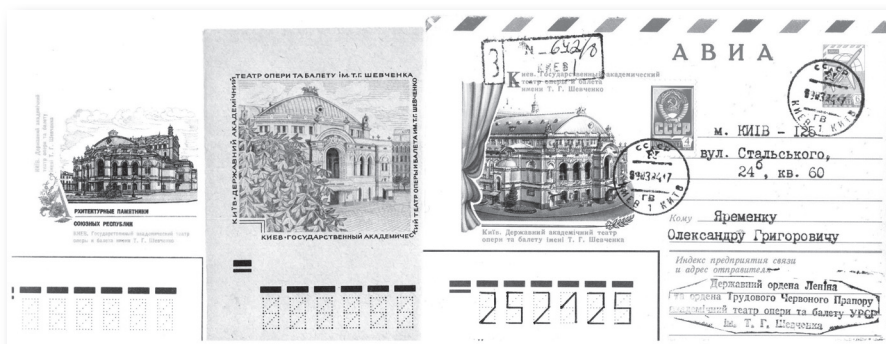
У березні 1939 р. з нагоди 125-річчя з дня народження навпроти головного корпусу було відкрито пам'ятник поетові, а 5 березня 1939 р. університету присвоєно ім'я Т. Шевченка.

Уперше будівлю Київського національного університету імені Тараса Шевченка відтворено на марці 1954 р. в серії “300-летие воссоединения Украины с Россией” (див. 3 стор. обкл.). В україномовному підписі під зображенням університету допущено помилку: замість “ім. Т. Г. Шевченка” надруковано “ім. Т. Г. Шевченко”. 160-річчя Київського університету (1994) відзначено маркою, поштовим блоком та конвертом “перший день” (КПД), а 170-річчя – поштовим блоком та КДП (див. 3 стор. обкл.). З 1959 р. будівля університету зображувалася на поштових конвертах та картках багато разів, а 125, 150, 170 та 175-та річниці відзначалися спецпогашенням (див. 3 стор. обкл.).

¹Продовження. Початок див.: СіЧ. – 2013. – № 2-7.

У зв'язку з відзначенням 125-річниці з дня народження Т. Шевченка та увічненням його пам'яті 1939 р. ім'я поета присвоєно Київському театрові опери та балету. Уперше будівлю театру зображено на марці, яка вийшла 1954 р. у згаданій серії “300-летіе воссоединения Украины с Россией” (див. 3 стор. обкл.). У 2000 р. надходить в обіг поштовий блок “Оперні театри України”, де серед чотирьох знаних оперних театрів України марка з Київським національним театром опери і балету ім. Т. Шевченка. Загалом від 1954 р. видано більше 10 конвертів із зображенням будівлі театру: 1967 р. – до 100-річчя театру, 2005 р. – із портретом К. Данькевича на оригінальній марці. Театр зображено й на поштових листівках (загалом близько десяти) у різних ракурсах та порах року.

1929 р. на честь 115-річчя з дня народження Т. Шевченка с. Кирилівка перейменовано на с. Шевченкове. Цю назву бачимо на пам'ятних штемпелях 1964 р. “150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка” та “Святкування 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка” (див. 3 стор. обкл.).

1936 р. створено Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, з нагоди 60-річчя заснування якого видано конверт (1985).

У містечку Корсунь Канівського пов. Київської губ. Шевченко бував у дитинстві та в 1845 і 1859 рр. На честь завершення великої наступальної операції військами 1-го та 2-го Українських фронтів (24.01. – 17.02.1944) місто Корсунь 1944 р. дістало назву Корсунь-Шевченківський. На пам'ятному штемпелі до 50-річчя заснування Музею історії Корсунь-Шевченківської битви зображена будівля музею – колишнього палацу князів Лопухіних, в якому зупинявся поет 1859 р.

1961 р. засновано щорічні республіканські премії ім. Тараса Шевченка. До 50-річчя Національної премії України ім. Тараса Шевченка 2011 р. видано поштовий конверт.

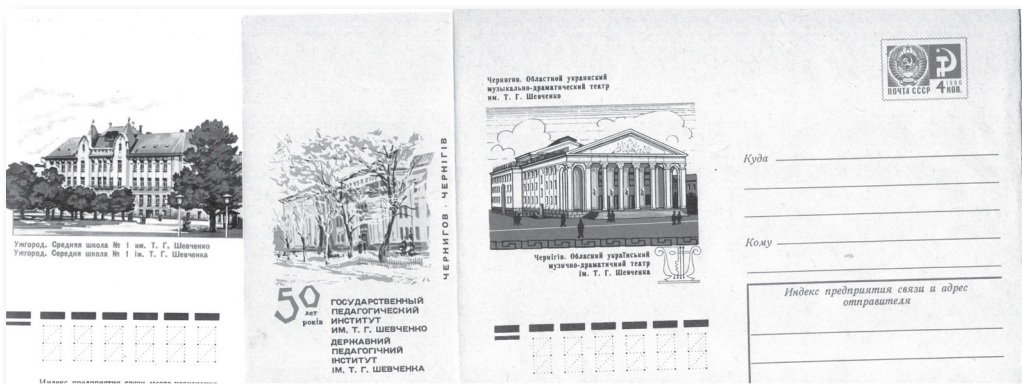
У Казахстані на півострові Мангишлак у Форті Олександрівському (колишньому Новопетрівському укріпленні), де поет перебував на засланні, 1932 р. відкрито музей Шевченка, а 1939 р. форт дістав назву Форт Шевченка.

1964 р. місту Актау на півострові Мангишлак присвоєно ім'я Шевченка. Його краєвиди зображені на 12 поштових конвертах (1974 – 1987) та поштовій картці 1977 р. У 90-ті роки місту повернуто попередню назву Актау, пояснювалося це необхідністю збереження національних традицій.

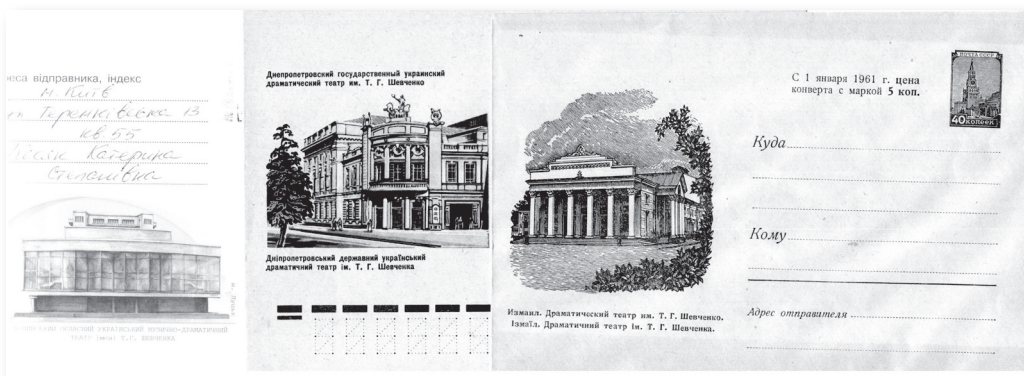

Ім'я Т. Шевченка було присвоєно Педагогічному інституту в Душанбе (Таджикистан), будівля якого прикрашає конверт 1967 р.

В Україні, крім Київського університету, поштовики відзначили навчальні заклади, ушановані іменем Шевченка: Чернігівський педагогічний інститут (конв. 1963, 1966, 1986); Луганський педагогічний інститут (конв. 1963, 1974). 75-річчя інституту відзначено немаркованим конвертом та пам'ятним штемпелем (Луганськ – 55, 01.10.1998). В Ужгороді ім'я Шевченка отримала середня школа № 1 (конв. 1976).

Серед закладів культури – театрів, крім Національного театру опери та балету в Києві, ім'я Т. Шевченка має: Дніпропетровський академічний український музично-драматичний театр (конв. 1963, 1982, 2002, листівка 1989); Волинський академічний обласний український музично-драматичний театр (конв. 1982, 2003, листівка 1984); Драматичний театр в Ізмаїлі (конв. 1960); Тернопільський академічний обласний український драматичний театр (конв. 1961, 1970, 1980); Харківський державний академічний драматичний театр (конв. 1962, 1976); Черкаський академічний обласний український музично-драматичний театр (конв. 1979, 1980, 1991); Обласний академічний український музично-драматичний театр у Чернігові (конв. 1974, 1977) та Криворізький театр драми та музичної комедії (конв. 1977).

Одному із найбільших у пасажирському флоті СРСР – десятипалубному теплоходові, побудованому 1966 р. у м. Вісмар (НДР), було присвоєно ім'я Т. Шевченка. Теплохід зображувався на поштових листівках 1975, 1976, 1989 та на конверті 1991 рр. З 1981 р. на теплоході в поштовому відділенні діяли календарні штемпелі: “Черноморское морское пароходство. Теплоход “Тарас Шевченко” та при здійсненні круїзів до Батумі – “Т/х Т. Шевченко. Одесса – Батумі”.

До філателістичної шевченкіани належать відбитки календарних поштових штемпелів населених пунктів, які безпосередньо пов'язані з ім'ям Т. Шевченка. Найчастіше це Шевченкове й Тарасівка. Загалом таких населених пунктів в Україні налічується більше двохсот (аналіз шевченківської топоніміки див.: [2, 135-136]).

ХАРКІВ,
ХАРКІВ.

Водяний каскад в парку ім. Т. Г. Шевченка.
Водяний каскад у парку ім. Т. Г. Шевченка.

Чи не в кожному населеному пункті України маємо вулицю, бульвар, парк, які названо ім'ям видатного співвітчизника. Київський бульвар Шевченка із пам'ятником Леніну зображено на листівці 1980 р., парк культури й відпочинку в Одесі – на конверті 1972 р., листівці 1969 р., “Водяний каскад у парку ім. Т. Г. Шевченка” у Харкові – листівка 1967 р.

Наймасовіший замінник поштових марок – франкірування поштових відправлень відтиском франкірувальної машини безпосередньо на відправленні. Такі франкірування становлять об'єкт філателії й у філателістичній шевченкіані. Святкування 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка буде нагодою продовжити вшанування шевченківськими найменуваннями як в Україні, так і за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуньковський І. Ім'я Кобзаря на карті України // *Жовтень*. – 1986. – № 3. – С. 13-16.
2. Пифіг А. Честь і шана імені та пам'яті Тараса Шевченка. Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2009. – С. 35-39.

Отримано 13 червня 2013 р.

м. Київ